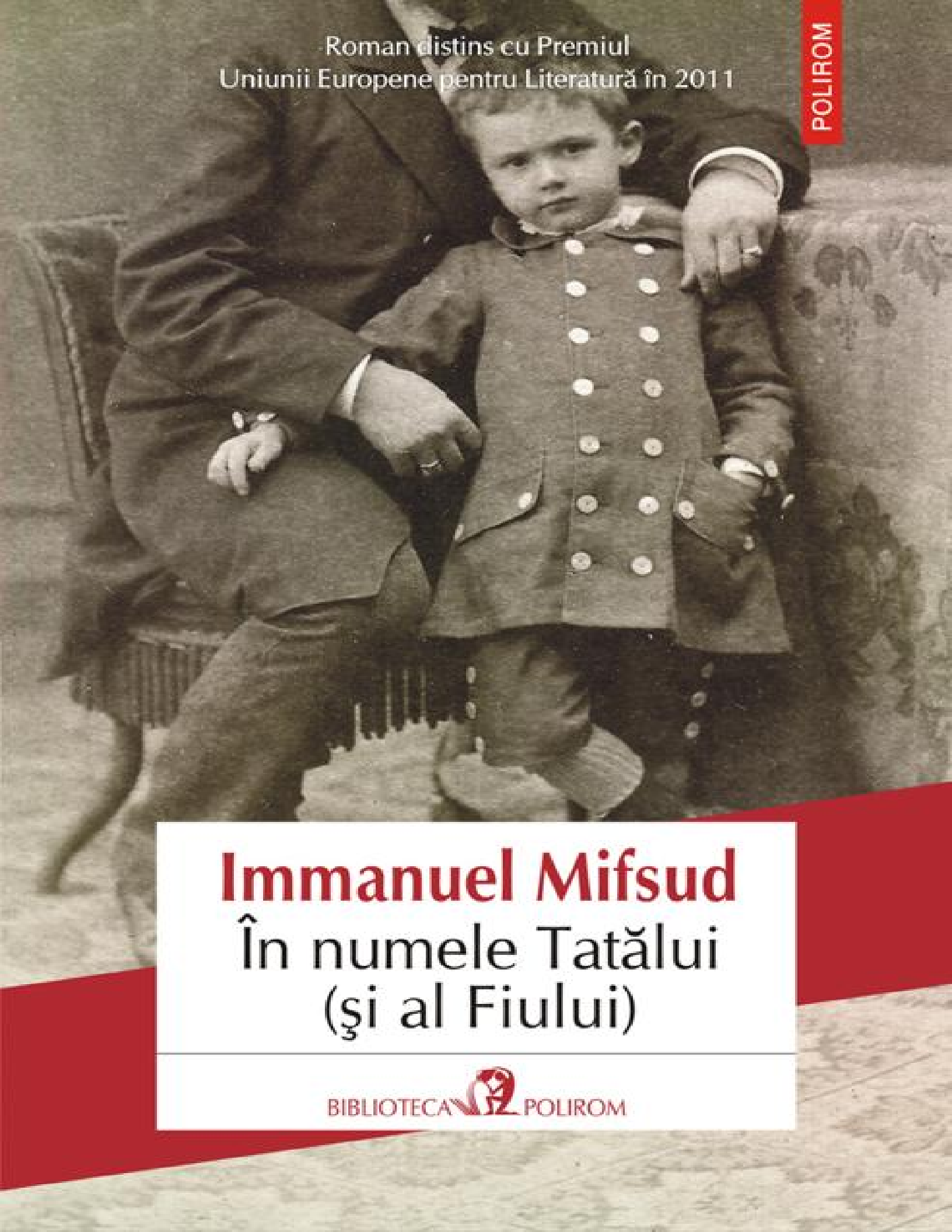

Roman distins cu Premiul
Uniunii Europene pentru Literatură în 2011

POLIROM

Immanuel Mifsud

În numele Tatălui (şi al Fiului)

BIBLIOTECA POLIROM

Table of Contents

Cuvânt înainte
Prima dată când te-am văzut plângând
În numele Tatălui
Februarie
Stabat Mater
Cuvânt după

Immanuel Mifsud

În numele Tatălui (şi al Fiului)

Traducere din limba engleză şi note
de Denisa Duran

POLIROM
2014

Immanuel Mifsud, *In the Name of the Father (and of the Son)*
Copyright © by Immanuel Mifsud, 2011
First published in Malta by Klabb Kotba Maltin, with the title Fl-Isem tal-Missier (u tal-Iben), the original work of Immanuel Mifsud.
All rights reserved
© 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română
www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53
ISBN ePub: 978-973-46-5050-7
ISBN PDF: 978-973-46-5051-4
ISBN print: 978-973-46-4906-8
Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: Carl Kroh, cca 1875
Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!
Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

IMMANUEL MIFSUD s-a născut în 1967, în oraşul Paola din Malta. Este autorul a 17 cărţi, fiind considerat liderul de generaţie al scriitorilor maltezi contemporani. A început să scrie poezie şi proză la 16 ani, colaborînd totodată cu diverse trupe de teatru experimental. A pus în scenă piese de Cehov, Dario Fo, Max Frisch, Federico García Lorca, David Mamet sau Harold Pinter. Volumul său de proză scurtă *Chimie* (2005) a stîrnit controverse încă de la apariţie. Retras după publicare şi apărut ulterior la o editură diferită, volumul i-a adus autorului acuzaţii de „pornografie“ din partea presei conservatoare de limbă engleză şi a celei de orientare stîngistă. A publicat de asemenea literatură pentru copii – două cărţi de povestiri şi un volum de cîntece de leagăn. Selecţii din poemele sale au fost incluse în antologii importante precum: *New European Poets*, *The Echoing Years*, *In Our Own Words: A Generation Defining Itself*, *Les Poètes de la Méditerranée* şi *The World Record*. Este laureat al National Book Award (2002) pentru volumul *Sara Sue Sammut's Strange Stories*.

Fraţilor mei şi surorilor mele:
Silvio, Violet, Victor, Connie,
Francis, Carmen şi Joe

Poţi să mărturiseşti tot ce vrei, ceea ce
nu se poate mărturisi rămâne nemărturisit.

Hélène Cixous,
„Literature suspends death“

Cuvânt înainte

Cu trei ani înainte să fie lovit de o camionetă, Roland Barthes a fost lovit de moartea femeii cu care îşi petrecuse toată viaţa, mama lui, Henriette Barthes. Cea de-a doua jumătate a volumului *Camera luminoasă*, ultima lucrare pe care a publicat-o în timpul vieţii, conţine unele dintre cele mai emoţionante pasaje pe care le-a scris vreodată, pline de iubire pentru această femeie, probabil singura pe care a iubit-o. Barthes spune că, în timp ce privea fotografii ale mamei sale, le contempla doar, fără să se „cufunde“ cu adevărat în ele; el adaugă că, uitându-se la aceste fotografii, şi-a dat seama că, dacă le-ar arăta vreodată altor persoane, aceste imagini probabil că nu le-ar „spune“ nimic.

Cu câţiva ani înainte de moartea tatălui meu, în timp ce mă mutam, am descoperit din întâmplare un carneţel cu coperţi groase, maro, ce conţinea un scurt jurnal pe care-l începuse în 1939, după ce se înrolase în Regimentul Maltez al Maiestăţii Sale. Cunoşteam înclinaţia tatălui meu de a-şi înregistra experienţele sub formă de jurnale, de pildă într-un jurnal ţinut în timpul unei călătorii în Italia, pe care a făcut-o împreună cu unul din fraţii mei în 1982, a înregistrat totul, în cele mai mici detalii, până şi ce mânca în fiecare zi şi cât costase fiecare drum cu taxiul sau cu trenul. Deşi mă refer la conţinutul carnetului maro ca la un „jurnal de război“, nu e atât de detaliat şi, în comparaţie cu alte lucrări precum *Taħt in-Nar* a lui Ellul Mercer[1], conţine puţine informaţii relevante din punct de vedere istoric. De fapt, e un document destul de incoerent, aşternut pe hârtie de un tânăr de nouăsprezece ani care nu ştia să scrie prea bine, plin de entuziasmul şi emoţia date de

îmbrăcarea unei uniforme şi de evenimentele dramatice care aveau loc. După câte îmi amintesc, am păstrat jurnalul şi am decis că îl voi publica, într-o formă sau alta, „când va veni timpul“.

În seara de după înmormântarea tatălui meu, legănându-mi fiul – pe atunci încă în faşă – ca să-l adorm, am mai deschis o dată carnetul maro. În locul textului din jurnal, m-am trezit citind alt text, unul care începea să iasă la iveală din acele pagini, un text compus nu doar din amintiri, ci şi din reflecţii asupra masculinităţii şi experienţei de a fi tată.

La fel ca Barthes, sunt puţin îngrijorat că această fotografie specială nu va „spune“ multe; în primul rând, aceste imagini sunt formulate într-un registru foarte diferit de cel cu care sunt eu obişnuit. Dar am vrut să-mi ţin promisiunea. Am vrut să-mi ţin promisiunea *asta* ca să răscumpăr atât de multe alte promisiuni pe care nu le-am ţinut nicicând.

1. Ġużè Ellul Mercer (1897-1961) – politician, jurnalist şi scriitor maltez; a jucat un rol important în dezvoltarea realismului în proza malteză, fiind cunoscut mai ales pentru romanul *Leli ta' Ħaż-Żgħir* (1938; *Sătucul lui Leli*) şi pentru jurnalul *Taħt in-Nar* (1949; *Sub foc*), ce vorbeşte despre primul an al celui de-al Doilea Război Mondial.

Prima dată când
te-am văzut plângând

La cimitirul Addolorata. La mormântul mamei tale. Am văzut lacrima prelingându-se din spatele lentilelor groase, întunecate, ale ochelarilor tăi. N-ar fi trebuit s-o facă, dar a făcut-o; pur şi simplu a crescut şi s-a prelins. Ai crezut că n-am observat nimic, dar te urmăream. Întotdeauna te urmăream, întotdeauna eram cu ochii pe tine, să văd cum te porţi. Ca atunci când te-am prins cu mâna la spate, făcând semnul coarnelor[1], când cineva – nu mai ştiu cine – a comentat cât de bine arăţi, slavă Domnului, în ciuda vârstei tale, în ciuda vătămării definitive a piciorului tău stâng, în ciuda a toate prin câte-ai trecut. Eram tot timpul în gardă în privinţa ta. Şi atunci mă uitam cum lacrima aia se prelingea, plină de ruşine, ruşine pe care ai simţit-o şi cu altă ocazie, când ţi-am arătat altă lacrimă prelingându-se pe obrazul tău. În acea zi, te-am făcut să te simţi şi mai prost când, agăţându-mă de şorţul soţiei tale, duhnind a usturoi şi a ceapă, am înştiinţat pe toată lumea că tocmai te-am văzut plângând.

N-am ştiut că până şi soldaţii plâng.

Am crezut că soldaţii sunt făcuţi din oţel.

Am crezut că chipul lor e întotdeauna aspru şi puternic şi dur.

Credeam că numai eu plâng, că numai eu fac lucruri pe care n-ar trebui să le fac.

Ca în ziua aia.

Ziua aia.

Pe vremea aia

obişnuiai să-mi spui că nu se poate să plâng. Sunt băiat mare. Nu poţi să creşti şi să devii bărbat dacă plângi. Cum poate un băiat ca tine să mai plângă? Cum poţi să mai plângi când eşti

suficient de puternic să-ntorci casa cu susul în jos? Nu se poate să plângi, pricepi? Pur şi simplu nu se poate.

Dar eu chiar plâng. Şi mi-e ruşine când plâng. Mi-e ruşine pentru că n-ar trebui să plâng. Şi mi-e încă şi mai ruşine pentru că – chiar vrei s-auzi asta? – de fapt îmi place să plâng. Îmi place să simt prelingerea apei ăleia călduţe. Îmi place să-mi simt nasul îngustat, ochii prinşi în şuruburi. Îmi place când vederea mi-e înceţoşată.

Îmi place să nu te ascult.

Îmi place să-mi fie frică de tine pentru că eşti înfricoşător. Pentru că mă priveşti şi privirea ta nimicitoare mă sperie. Şi mă cuprinde teama şi fug.

Şi tu plângi.

Şi tu plângi, soldatule.

Aşa cum ai făcut în ziua aia, când bărbatul de lângă tine a murit. Nu-i aşa c-ai plâns în ziua aia, când l-ai văzut doborât? Nu-i aşa?

Aşa cum ai făcut în ziua aia, când totul a fost spulberat sub ochii tăi.

Aşa cum faci ori de câte ori îţi aminteşti că ceremonia nunţii tale s-a ţinut într-un adăpost antiaerian.

faţa cazărmii,
poartă, peste drum,
dea un felinar
mai arde şi-acum.
vrea să te mai văd o dată,
b felinarul de la poartă,
ieri, Lili Marlene,
ie einst, Lili Marlene.[2]

Cu ţigara atârnându-ţi leneş în colţul gurii. Cu pălăria pe-o ureche. Humphrey Bogart. Casablanca. Tripoli. Benghazi. Cămaşa cu guler tare. Nodul mic, strâns, al cravatei tale. Privirea aia. Mustaţa aia rară pe faţa bărbierită, mirosul cremei de ras în fiecare dimineaţă, înainte de răsăritul soarelui. *Ca ieri, Lili Marlene, Wie einst, Lili Marlene*.

Tocmai de asta, când văd lacrima pe care n-ar fi trebuit s-o văd, acolo, lângă mormântul familiei, sunt uluit.

Eu, Ġużeppi Marija Mifsud din Valletta, fiul Pawlei şi al lui Salvu, proletar şi socialist devotat, deşi n-am citit niciodată cărţile roşii (pentru că se află pe lista neagră a Mamei noastre, Biserica

Apostolică Romano-Catolică, şi pentru că n-am un cap bun pentru cărţile dificile, afurisite, deşi ştiu să citesc puţin), soldat în cel de-al Doilea Război Mondial, repartizat la bateria de tunuri antiaeriene ca să-mi apăr patria de atacurile aeriene ale ticăloşilor de fascişti italieni şi ale porcilor de nazişti, riscându-mi viaţa pentru patria mea, pentru familia dată-n seama mea din mila Domnului, cu tatuaje pe braţe pentru că-s un soldat proletar – mai întâi caporal, apoi sergent în Regimentul Maltez al Maiestăţii Sale şi în Artileria Malteză Regală din Bigi şi Tignè –, cu pielea arsă de oţel incandescent, muncind din greu, aşa cum am făcut mereu, încă din copilărie, după ce mama mea a rămas văduvă a doua oară, alergând de colo până colo pe străzi doar cu câte-un pantof într-un picior pentru ca perechea să ţină mai mult, acceptând orice slujbă puteam să găsesc pentru a-mi întreţine mama şi fraţii şi surorile mai mici şi învăţând adevărurile vieţii pe la colţurile străzilor, spălând scuipatul, sosul şi gălbenuşul de ou prăjit de pe farfuriile şi paharele barurilor din sate, controlând biletele călătorilor din autobuze, muncind până la epuizare în fabricile din Marsa şi murdărindu-mă din cap până-n picioare de funingine şi de bucăţi de cărbune, devenind un bărbat aşa cum e de aşteptat să fie bărbaţii, un imn pentru omenirea desculţă şi o inspiraţie pentru Mişcarea Muncitorească, trăind şi murind şi ţintind duşmanul care planează deasupra în avioane ce încearcă să-mi zboare creierii, devenind, existând, fiind.

La patruzeci şi şapte de ani, mi-am întâmpinat cu braţele deschise cel de-al optulea copil; ar fi fost al zecelea dacă mi-ar fi trăit toţi copiii. Şi i-am spus Domnului: Doamne, facă-se voia ta, căci chiar dacă am crezut că mi-am câştigat în cele din urmă tihna, după ce am crescut o familie şi mi-am apărat patria şi Credinţa Adevărată, mărinimia ta m-a cercetat de acolo, de sus, şi a ştiut care sunt înzestrările mele şi a văzut că încă aveam puterea necesară, în ciuda a toate câte mi s-au întâmplat, a toate prin câte am trecut, a toate pe care le-am văzut, şi mi-a mai trimis, aşadar, încă un copil. Nu ştiu cum o să duc povara asta în plus, care-a apărut atât de brusc, dar îmi pun credinţa în tine, o, Doamne, aşa cum am făcut întotdeauna.

La optzeci şi şapte de ani, Doamne, m-ai chemat la tine.

Ġużeppi Marija Mifsud, cunoscut şi sub numele de *il-Kikkra*, Ceaşca.

Hai, să vedem dacă poţi s-o ghiceşti pe asta: Buzele tale peste-ale ei într-un sărutat şi-un deget în orificiul ei băgat. Haide, zi, ce-i?

Şi mă înroşesc: deja am gânduri murdare şi bănuiesc c-ai observat şi că încerci să afli exact cât de obscen am devenit. *Haide, ce e? Buzele tale peste-ale ei într-un sărutat şi-un deget în orificiul ei băgat.* Şi eu tac pentru că nu sunt sigur ce aştepţi: dacă încerci să-ţi dai seama cât de bărbat am devenit sau dacă am rămas băieţelul care-am fost mereu. Şi apoi zâmbeşti şi spui: *E o ceaşcă, simplu, cap sec!* Aha, o ceaşcă. Stăteam acolo, rătăcind pe aleile murdare ale minţii mele, care seamănă destul de bine cu străzile pe care umblai încălţat doar pe jumătate, gândindu-mă că poate vorbeşti despre fata cu care-am fost aseară, când ar fi trebuit să fiu la liturghia din Prima Vineri a lunii. Ceaşca – asta e porecla ta, nu-i aşa? Mifsud, *il-Kikkra*.

Ghetele astea grele, negre. Nepotrivite una cu alta. Ghetele astea au rolul de a-ţi ascunde handicapul. Undeva spre Madliena, un soldat urcând dealul cu motocicleta. Undeva în Madliena, un soldat zăcând fără simţire pe-un câmp. Un an în spitalul militar de la Bigi. Încă un an în spitalul militar de la Londra.

Când ajungi acasă, te prăbuşeşti pe cel mai apropiat scaun şi îţi desfaci şireturile de la ghete. Întotdeauna le desfaci mai întâi pe cele de la gheata stângă. Îmi ceri să ţi le scot. Odată ce le-am scos, le simt grele în mâini. Tu îmi spui să le aranjez cu grijă sub pat. Şi te clatini ca o barcă pe o mare agitată. Şi marea devine şi mai agitată, odată ce ţi-ai scos ghetele. Fără să gâfâi, în ciuda numeroaselor ţigări pe care le fumezi; te scufunzi până pe fundul golfului aflat mai jos de Turnul Xgħajra să culegi arici-de-mare. Zeci de arici-de-mare în coşul de nuiele. Duhnesc a mare. Mirosul de arici-de-mare mi-e străin şi n-am coborât niciodată până la Turnul Xgħajra, iar adâncimile alea întunecate mă sperie. Mi-e frică. Mi-e frică de o mulţime de lucruri: de cimitirul la care mă duci o dată la două duminici; de caii cei mari ai poliţiei călare pe care mă iei să-i văd; de piciorul tău stâng, diform şi cu totul disproporţionat; de câini; de cosaşii care sar printre trandafirii cu o sută de petale din colţul curţii tale; de broasca-ţestoasă pe care ai adus-o pe furiş, fără bilet de liberă trecere, ascunsă în rucsacul

pe care îl purtai în drum spre Tripoli, spre Benghazi; de agitaţia pisicilor care sar una pe alta şi se înmulţesc şi fată în dulapurile din casa vărului Leli de alături; chiar de Leli Cousin, puţind a transpiraţie, a pişat şi a ţigări Du Maurier; de întunericul ce se lasă în fiecare seară; de tunete, de fulgere; de trepidaţiile pământului într-o noapte din 1972; de tensiunea arterială mare de care suferi; de vocea ta ridicată cu furie; de cureaua pe care te apuci s-o desfaci de fiecare dată când nu te ascult; de ochelarii care-ţi acoperă faţa; de mustaţa ta ascuţită; de tatuajele tale verzi de pe braţe; de anii tăi; de moartea ce mă tem că mi-o va lua pe mama în orice clipă; de chipul desfigurat al lui Hristos pe cruce; de fotografia mamei tale, cu buza de jos lăsată; de toate poveştile misterioase despre mătuşa mea Stella, pe care n-am văzut-o niciodată, dar pe care chiar mi-aş dori să o întâlnesc într-o zi; de hoţii care au spart casa lui Rexie şi au şters-o cu cincizeci de lire sterline după ce i-au tras o bătaie şi au strangulat-o; de fantomele pe care pretinzi că le vedeai în casa închiriată din Valletta, unde locuia mătuşa ta Basilica; de partizanii socialişti care mărşăluiau pe lângă locuinţa noastră, escortându-l pe ministrul Lorry[3] sau pe ministrul Grima[4]; de aparatul de stat răzbunător care te-a transferat la un alt post pentru că nu puteai să-ţi ţii gura şi spuneai pe faţă ce gândeşti; de visul pe care-l aveam în fiecare seară, cu un muribund pe care-l priveam cum moare şi, tocmai când îşi dădea ultima suflare, îi cădea o păpuşă de sub pat; de umbra ce mă urmărea stăruitor (aşa obişnuiai să-mi spui: *ţi-e frică şi de umbra ta!*); şi, mai presus de toate: de tine.

Mi-ai umplut visele cu un mers greoi, milităresc; cu bubuitul tunurilor Bofors; cu vuietul bombardierelor Stuka plonjând din cer. Mi-ai umplut visele cu fascii vomitate şi cu ofiţerii englezi care-au scos untul din tine, maltezul ăsta mic ce mesteca resturi de pâine şi ronţăia caşcaval întărit şi aducea copii pe lume. Şi te-am întrebat de atâtea ori: *Ce caută crucea aia pe steagul nostru?* Şi atunci scoteai de îndată fotografiile, te grozăveai cu cicatricea de pe coapsa ta stângă şi îmi spuneai poveştile care se umflaseră în umezeala adăpostului antiaerian unde s-a ţinut nunta ta, în februarie 1942. Mi-ai umplut visele cu eroi cu pieptul lat, dezvelindu-şi pieptul şi scoţând pieptul înainte ca să-şi apere

patria, ca să apere Coroana Britanică, ce strălucea puternic deasupra insulei ăsteia. Mi-ai umplut copilăria cu glasul Verei Lynn[5]: *We'll meet again, don't know where, don't know when; but I'm sure we'll meet again some sunny day.*

Pe 21 dec. 1939 m-am înrolat în armata britanică şi am fost repartizat în Batalionul al II-lea. Regimentul Maltez al Maiestăţii Sale, acest regiment s-a instalat la cazarma St. Andrew şi noi am fost instruiţi de subofiţeri diferitelor unităţi. În prima zi la cazarmă am fost foarte fericit, camarazi mei m-au învăţat cum să-mpătresc păturile şi cum să mă echipez şi cum să curăţ Puşca.

Am găsit jurnalul tău, cel cu coperţi maro-închis, şi am pus mâna pe el. Şi l-am păstrat. *Pe 21 dec. 1939 m-am înrolat în armata britanică şi am fost repartizat în Batalionul al II-lea.* La nouăsprezece ani ţi-au dat o puşcă cu baionetă, te-au îmbrăcat în uniformă şi te-au dus la St. Andrew să te înveţe să tragi.

A doua zi am mărşăluit spre magazia intendenţei să-mi ridic restul uniformei, după ce am luat uniforma complectă mia spus sergentu-major al companiei să-mi scot Hainele civile şi să-mi pun uniforma şi am făcut cum mi sa spus. Mi-am luat bocanci militari şi şosetele şi apoi mi-am pus îmbrăcămintea complectă şi echipamentul şi o beretă militară am luat Puşca şi am fost pentru prima oară la paradă, am fost repartizat la detaşamentul nr. 9 sub instructoru cap. Homes din Regimentul Regal Irlandez. Instructoru după ce a vorbit cu mine şi a văzut că ştii engleză, a zis că o să fiu şef de detaşament. De-acum am început viaţa de armată.

Şi astfel ai depus jurământul de credinţă faţă de Coroană şi, dintre toate jurămintele tale, pe ăsta l-ai ţinut până la sfârşit. Aşa cum arată Jessica Meyer[6], în Marea Britanie, la începutul secolului XX, soldatul era considerat întruchiparea idealului imperial şi a adevăratei bărbăţii. Trebuia să ai curaj ca să fii soldat şi bărbaţii trebuiau să arate că au ceva în pantaloni, altfel erau consideraţi băieţi, aproape adolescenţi. Tu erai bărbat. Jurnalele pe care le ţineau soldaţii în timpul războiului, arată Meyer în continuare, demonstrează încercările lor de a documenta experienţele prin care treceau de obicei, de la activităţi de zi cu zi precum pregătirea mâncării sau spălatul, la comentarii despre vreme, teama de atacurile aeriene şi luptele la care participau. În studiul ei asupra unui mare număr de jurnale

ţinute de soldaţi, Meyer observă că, spre deosebire de scrisorile pe care le trimiteau familiilor lor, aceste jurnale rareori vorbesc despre casă.[7]

La nouăsprezece ani, ţi-au dat o puşcă cu baionetă, te-au îmbrăcat în uniformă şi te-au dus la St. Andrew să înveţi să tragi şi, cumva, ai reuşit să pui mâna pe un carneţel maro-închis şi pe un pix. Voiai să scrii. Voiai să scrii povestea ta, astfel încât, într-o zi, fiul tău să scrie povestea poveştii tale.

La nouăsprezece ani, eu eram student. La nouăsprezece ani, nu-mi mai era frică: îmi lăsasem în urmă umbra şi visam la revoluţia care era de aşteptat să înceapă, ca urmare a nesupunerii civice şi a rezistenţei pasive. Până atunci mă obişnuisem cu nesupunerea şi învăţasem o formă de rezistenţă la puterea regelui. Poate că ai avut dreptate: suntem, într-adevăr, supuşi destinului, aşa cum credeai. Sau poate că sunt aşa cum sunt doar pentru că sunt făcut din acelaşi aluat ca tine. La nouăsprezece ani – de fapt, încă dinainte – comisesem a nu ştiu câta trădare. Prima persoană pe care am trădat-o: tu.

Stăteam la fereastra casei mele şi mă uitam printre zăbrele şi am văzut printre tineri un băiat fără minte trecând pe uliţă, lângă colţul unde şedea o anumită femeie. În noaptea neagră şi întunecoasă, a apucat pe calea ce ducea spre locuinţa ei. Şi iată că l-a întâmpinat o femeie îmbrăcată ca o curvă şi cu inima şireată. Faţă în faţă, s-au uitat unul la altul. Era bună de gură şi fără astâmpăr, picioarele nu-i puteau sta acasă, ci cutreiera străzile sau stătea la pândă când în uliţă, când în pieţe, pe la toate colţurile străzilor. Ea l-a îmbrăţişat, l-a sărutat şi, cu o faţă fără ruşine, i-a zis: „Azi mi-am împlinit juruinţele. De aceea ţi-am ieşit înainte, să te caut, să te-ntâlnesc, să te găsesc. Şi iată-te. Mi-am împodobit patul cu învelitori şi am stropit aşternutul cu smirnă, aloe şi scorţişoară. Vino, să ne îmbătăm de dragoste până dimineaţă, căci bărbatul meu nu este acasă, a plecat într-o călătorie lungă. A luat cu el un sac cu bani şi nu se va întoarce acasă decât la luna nouă“. Ea l-a ademenit, l-a încântat cu vorba ei ispititoare, l-a făcut să-i cedeze. Şi, nerodul de el, a început să meargă după ea de îndată, ca boul care se duce la măcelărie, ca un cerb care aleargă spre cursa lui, până ce săgeata îi străpunge ficatul, ca pasărea care dă buzna în laţ. Şi acum, fiule, ascultă-mă şi ia aminte la cuvintele mele. Să nu ţi se abată inima spre calea

unei asemenea femei. Nu te rătăci pe cărările ei. Căci a făcut să cadă multe jertfe. Calea spre casa ei te va duce la pierzanie, este drumul care pogoară spre lăcaşurile morţii.

Dar nu am luat aminte la cuvintele tale. Asta a fost sămânţa revoltei mele.

Mi-ai umplut visele cu paşii desculţi ai unui băieţel şchiopătând doar cu un pantof în picioare, cu talpa cealaltă plină de răni. Şchiopătând. Şchiopătând de-a lungul unei străzi pline de bălegar. Mi-ai umplut visele cu socialism, cu pasiunile şi ororile lui. Hei, tu, socialistule care te trezeşti în fiecare dimineaţă declarându-ţi loialitatea faţă de muncitori: tu, care îi vorbeai mereu de rău pe muncitorii umili ce încercau să-şi câştige pâinea de zi cu zi fără să aibă fotografia ştampilată pe un carnet de membru de partid. Hei, tu!

?? suna la 6.30 şi noi ne sculam din pat şi ne duceam să ne spălăm şi uni dintre soldaţi se bărbereau, după ce făceam bine patul şi auzeam sunetul goarnei pentru P. Fiz. Ăsta e primu' apel din timpul zilei, iar după ce primu' apel e gata mergem în cazarmă şi ne îmbrăcăm şi defilăm din nou pentru micul dejun. După micul dejun ne duceam să ne îmbrăcăm pentru instrucţie, lustruiam bocanci aranjam paturile ne echipam luam puşca şi eram gata afară pentru aliniere. La 8.30 ne aliniem, instructorul face prezenţa să vadă dacă lipseşte cineva şi apoi mergem în marş până la locul pentru instrucţie, la instrucţie se face un control de ofiţerul responsabil şi de instructor, să vadă dacă toată lumea e curată. După inspecţie ne continuăm programul.

Petele de motorină şi de praf de puşcă îţi fac mâinile să miroasă încă şi mai frumos. Mâinile tale sunt neînfricate, sigure pe ele; nu se dau înapoi de la nimic. Te aştepţi ca mâinile tale să fie mânjite cu sânge într-o zi. Aşa că, atunci când ele ating puşca pentru prima oară, când o apucă strâns, cuprinzând-o cu degetele, îmbrăţişând-o, e ca şi cum ar scoate un suspin de uşurare, ca unul care a ajuns în cele din urmă unde trebuia. La fel se întâmplă cu restul fiinţei tale, ascuns într-o uniformă de culoarea furtunilor deşertice. Aştepţi momentul potrivit. Ridici puşca, închizi un ochi şi ţinteşti. În tăcere. Perfect calm şi concentrat. Apeşi pe trăgaci şi corpul ţi-e scuturat de reculul de la zborul glonţului. Trepidaţiile de la împuşcătură ţi-au cutremurat pieptul. Aproape că te-au aruncat pe spate. Dar eşti solid,

puternic şi viguros; prin venele tale curg limbi de foc. Rămâi dârz pe poziţie şi încarci arma cât să ai timp să închizi un ochi, să ţinteşti la comandă şi să tragi: FOC! Şi tragi.

Eşti în toate filmele cu soldaţi pe care le văd. Îi privesc cum spun aceleaşi poveşti pe care le spui şi tu. Îi privesc: postura lor, căutătura lor, totul e la fel. Ăştia sunt bărbaţi adevăraţi, nu adolescenţi.

1983. Septembrie. *The Wall* la cinematograful Upper Savoy. Singur în sală, urmăresc desfăşurându-se încă o dată povestea ta. Mă uit la băieţelul îmbrăcat în uniforma tatălui său. Eric Fletcher Waters a luptat în acelaşi război ca şi tine, sub aceeaşi Coroană, împotriva aceloraşi demoni. Eric Fletcher Waters. Numele sună atât de frumos. Poate fiindcă e un nume englezesc. Poate fiindcă e numele unui erou. Cât despre tine, un nume ca Ġużeppi Marija Mifsud ţi se potriveşte cumva mai bine. Ġużeppi Marija Mifsud, artilerist, caporal, sergent. Uite avionul acesta vuind pe tot cerul, ţintind cu bombe o baterie AA, şi uite-l pe Eric Fletcher Waters sunând disperat la un telefon. Uite receptorul telefonului atârnând şi pe Eric Fletcher Waters întins pe-o parte, cu ochii larg deschişi, cu faţa plină de sânge, fără suflu, fără viaţă. Şi uite şi bombardierul Stuka vuind pe cer, puternic şi repetat. Nu doar unul. Sunt o mulţime. Şi tunul AA Bofors trăgând din răsputeri. Eşti acolo, printre ei, Ġużeppi Marija Mifsud, numărul 11408, RC (romano-catolic), aşa încât, dacă sfârşeşti ca Eric Fletcher Waters, să ştie ce ritualuri funerare ţi se potrivesc cel mai bine. Plăcuţele de identificare de la gâtul tău poartă legenda: 11408 Joseph Mary Mifsud, RC.

Am apucat să văd şi filmul tău. Pe o pânză care nu a fost niciodată desfăşurată. L-am văzut în poveştile pe care mi le spuneai în după-amiezile alea când stăteam tolăniţi în patul cel mare, la sfârşitul filmelor cu Laurel şi Hardy, sau când ne întorceam acasă în Fordul Cortina şi razele soarelui dansau în părul meu îmbibat de sarea din golful Birżebbuġa. Am privit filmul tău în paginile alea care miroseau a soldaţi, mâzgălite cu scrisul tău de mână inconfundabil, în cerneală neagră ce devenise maronie cu timpul. Am văzut filmul tău în fotografiile cu soldaţi zâmbitori şi epuizaţi sau stând drepţi ca puştile lor undeva în Pembroke[8] sau Ħal Far[9].

Pe 11 iunie 1940, Italia a declarat război Aliaţilor şi în dimineaţa următoare 25 de avioane au fost deasupra insulei şi au bonbardato de 11 ori în ziua aia, insula era cuprinsă de o panică teribilă în special în cele trei oraşe.

Soldaţilor li s-a spus să nu-şi părăsească postul până la noi ordine şi am fost staţionaţi la fort timp de 2 luni. După ce Italia a declarat război, în Malta a început mobilizarea.

În noiembrie 1940, am fost mutat la Busketto Garden[10] *pentru un curs ?? şi în timpul cursului am fost făcut caporal doar pe durata serviciului militar din război, la sfârşitul cursului am plecat la baza de la Rabat.*

1941

În anul 1941 m-am dus la St. Andrew să-i instruiesc pe recruţii mobilizaţi şi în acelaş an Batalionul a devenit un grup staţionar sub comanda maiorului Mallia.

În anul 1941 în ianuarie, forţele aeriene naziste sau unit cu cele italiene şi au apărut deasupra insulei împreună, iar noi şi cu populaţia civilă am fost într-un mare pericol. În oct. al aceluiaş an pe la ora 2, două avioane ME au atacat un mic vas din Gozo şi o parte din pasangeri au fost omorâţi, o parte din soldaţi s-au dus pe mare să dea ajutor. După ce am terminat cu instrucţia pentru recruţi, ne-am întors la garnizoană.

Singur în sala cinematografului Upper Savoy, ochii mi se umplu de lacrimi: mai întâi o picătură, apoi şiroaie. Cu ţigara făcută scrum, privesc imaginile alb-negru aşternându-se pe pânză, imagini cu soldaţi şi cu avioane vuind neîncetat, plonjând cât mai jos pentru a sădi seminţe de oţel ce spulberă totul în jur. Sunt poveştile pe care mi le spuneai în curtea din spate, în timp ce-mi scobeai felinare în coaja pepenilor verzi sau curăţai fructe de cactus sau ronţăiai cuburi de gheaţă din Coca-Cola sau din Ovaltine.

Ca ieri, Lili Marlene.

Wie einst, Lili Marlene.

Lili Marlene nu era tocmai blondă şi nu te-a aşteptat niciodată sub felinar. Probabil că nu trecuse niciodată pragul casei. Era o refugiată din Bormla, care locuia într-o casă din Qormi, alături de alţi necunoscuţi. După spusele lui Lili Marlene, se strângeau cu toţii în jurul mesei şi, pentru că nu aveau tacâmuri şi farfurii pentru toată lumea, îşi băgau cu toţii mâinile într-un vas mare,

plin cu mâncare. Dar apoi, într-o bună zi, tu ai văzut-o şi ai fixat-o cu privirea. Deşi nu mi-ai spus niciodată toată povestea, aş putea să jur că a roşit, şi-a plecat ochii şi a intrat repede în casă. În februarie 1942, ai luat-o de nevastă. Potrivit educaţiei primite pe stradă, n-ai dat doi bani pe protocolul regimentului şi te-ai căsătorit în haine civile, aşa că a trebuit să ascunzi pozele de la nuntă mult timp după aceea. Rochia ei de mireasă a fost făcută de un croitor din Mdina, aşa că a mers tot drumul până acolo să i se ia măsurile şi într-o zi a tras cea mai mare sperietură din viaţa ei, când a fost lansat un raid aerian în timp ce se întorcea. După aceea, aţi coborât în adăpostul din Qormi să vă mâncaţi *biskuttin*[11]-ul. Lili Marlene a dormit adânc în noaptea aia; n-avea nici o idee despre ritualul nocturn de căsătorie. Avea nouăsprezece ani şi trăise mereu în umbra mamei sale. Mulţi ani mai târziu, când mă trăgeai de limbă să vezi dac-am aflat cum se fac copiii, mi-ai spus povestea lui Lili Marlene şi a primei nopţi petrecute alături de ea, cu binecuvântarea preotului. *A doua zi a apărut tăticul ei şi m-a întrebat cum au mers lucrurile. Şi eu i-am spus: Aş putea să ţi-o dau înapoi neatinsă. Şi tataie a mers la mamaie şi i-a zis: Marija, n-ai vorbit niciodată cu fiica noastră? Şi mamaie a luat-o pe mama ta deoparte şi a stat de vorbă cu ea. Şi în seara aia, mama ta a plâns de sărea cămaşa de pe ea şi m-a întrebat de ce nu i-am spus ce trebuia să facă.*

Lili Marlene, cunoscută ca Vicenza Mifsud, născută Delezio, a continuat să facă ce i s-a spus până-n ziua când a murit în somn. Aşa fusese crescută de mama ei şi învăţată de tine. În timp ce-mi băgam nasul în carneţelul maro-închis, am dat peste micul tău tratat filozofic, împărţit în două părţi:

Bărbatul ar trebui să aibă 3 Inimi. O inimă de foc arzând de dragoste pentru Dumnezeu o alta de carne plină de dragoste pentru vecinul său şi Una de Bronz care să-i ţină în frâu dorinţele trupului; şi Familia trebuie să fie Sub Comanda Tatălui; Dacă bărbatul e găina şi Femeia e Cocoşul, atunci toată Familia e în debandată.

Tu erai capul familiei, conducătorul, şeful, atotputernicul, bărbatul, falusul viguros în faţa căruia toţi se plecau. În ciuda faptului că erai mic de statură. În ciuda handicapului care te făcea încă şi mai scund. Tu erai veteran de război, decorat cu

medalii pe care Britania ţi le prinsese în piept drept recunoaştere a serviciului tău militar, a loialităţii şi, mai presus de toate, a curajului tău din timpul asediului.

Eu, eu eram spinul din ochiul tău.

Eram spinul din ochiul tău în care îţi găseai toată bucuria, deşi te înţepa.

În sala de cinema, luminile se micşorează şi se lasă tăcerea. Întuneric. Cortina se ridică. O casă la ţară. Stau acolo şi aştept catharsis-ul. Apare un bărbat mustăcios, cu privirea pătrunzătoare, cu o pelerină pe braţ şi un baston în mâna dreaptă. Se opreşte în mijloc.

Madamigella Valery?

Son io.

D'Alfredo il padre in me vedete!

Voi!

Sì, dell'incauto, che a ruina corre, ammaliato da voi.

Ritorna di tuo padre orgoglio e vanto.[12]

1. Gest al mâinii – format prin întinderea degetelor arătător şi mic în timp ce degetul mijlociu şi inelarul sunt strânse în palmă şi acoperite cu degetul mare – folosit în culturile mediteraneene pentru protejarea în faţa răului (întâmplat sau doar menţionat); când cineva suspect îi laudă, oamenii superstiţioşi fac acest gest, la spate, pentru ca laudele să nu se transforme în blesteme.
2. „Lili Marlene" (sau „Marleen") – cântec german de dragoste ce a devenit popular în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, în ambele tabere ale frontului.
3. Lorry Sant (1937-1995) – politician laburist maltez, Ministru al Lucrărilor Publice şi Ministru de Interne între anii '70-'80.
4. Joseph Grima (n. 1936) – politician laburist şi om de radio maltez, Ministru al Industriei şi apoi Ministru al Turismului în anii '80.
5. Cântăreaţă, compozitoare şi actriţă engleză ale cărei piese şi concerte s-au bucurat de o popularitate imensă în timpul celui de-al Doilea Război Mondial; „We'll Meet Again" e unul din cele mai cunoscute hituri ale ei.
6. Jessica Meyer, *Men of War: Masculinity and the First World War in Britain*, Palgrave Macmillan, Hampshire, 2009, 5 (n.a.).
7. Idem, 48 (n.a.).
8. Oraş pe coasta nordică a Maltei, fostă bază militară britanică între anii 1850-1979.
9. Primul aerodrom permanent construit în Malta.
10. Buskett Gardens – pădure folosită pentru vânătoare, în secolul al XVI-lea, de către marele maestru De Valette.
11. Biscuit tradiţional maltez – unul dintre produsele consumate în timpul cununiei religioase sau al botezului. Sintagma *jiekol il-biskuttin* (a mânca un *biskuttin*) e folosită uneori pentru a sugera că cineva urmează să se căsătorească sau să aibă un copil.
12. Două pasaje extrase din opera *La traviata* de Giuseppe Verdi: „Domnişoara Valery? / Da, eu sunt. / Sunt tatăl lui Alfredo! / Dumneata! / Da, tatăl acestui tânăr nesăbuit,

care-a luat-o pe calea pierzaniei din cauza ta. / (…) Fii din nou mândria tatălui tău“.

În numele Tatălui

Susan Bordo îşi începe cartea *The Male Body*[1] cu amintirile despre tatăl ei, care a cunoscut viaţa pe străzi, exact ca tine. Ca şi tine, el era tatăl, Tatăl, TATĂL. În Brooklyn, domnul Bordo trândăvea şi punea lucruri la cale cu camarazii lui de pe străzi, cu mafia evreiască; mai târziu, le va povesti toate astea celor doi copii ai săi. Era tipul macho, era domnul Bordo – exact ca tine. Doar că el fuma trabucuri, nu o sută de ţigări pe zi, şi purta un costum din trei piese şi o pălărie de fetru. Şi tu te vedeai într-un costum din trei piese, cu pălăria pe-o ureche şi cu o ţigară în colţul buzelor. Voiai să imiţi vedetele de la Hollywood: Humphrey Bogart, cu privirea lui intensă, ţinând o ţigară într-o mână şi un pahar de whisky în cealaltă. Ultima oară când Bordo şi-a văzut tatăl, el era bătrân şi plăpând, iar ei i s-a părut că se transformase într-un băieţel delicat şi fragil.

Rudele mă avertizaseră, în timp ce mă pregăteam să iau maşina ca să-i fac o ultimă vizită, aşa cum ştiam că va fi, că înfăţişarea lui s-ar putea să-mi provoace un şoc şi să mă tulbure. Sentimentul la care nu mă aşteptam a fost acela de alinare profundă – poate s-ar putea numi chiar plăcere – pe care o simţeam doar fiind singură cu el, aproape de trupul lui, ţinându-l de mână sau atingându-i umărul cât de mult voiam, privindu-l cu o intimitate a privirii neîmpiedicată de nimic, zăbovind cu el şi asupra lui. Istovit, cufundat într-o stare care nu era nici somn, nici trezie, doar stătea acolo, acceptând apropierea mea fizică, mângâierile mele. Doar o dată mi-a vorbit. Mi-a spus că îi e frig şi m-a rugat să-l învelesc. Când am făcut-o, mi-a mulţumit, cu eleganţa unui curtean, […]: „Mulţumesc, scumpete. Mulţumesc,

scumpete“. Oricât de deplorabil arăta, m-am bucurat să-l privesc de parcă era copilaşul meu şi mi-a fost foarte greu să mă despart de el.[2]

Aceste momente îmi revin mereu, aceste fotografii digitale, aceste persistente imagini 3D, cu soldatul care se apropie treptat de sfârşitul bătăliei. În ciuda asediului din care ai scăpat cu bine, a avioanelor pe care le-ai doborât, a handicapului care a devenit un blestem şi, în acelaşi timp, un fel de glumă, ţie îţi era scris să pierzi bătălia finală. Normal. Ca toţi soldaţii de dinainte şi de după tine. Şi totuşi existau şi alte imagini, dintr-un timp mai îndepărtat, când soldatul încă mai stătea mândru, sau mai degrabă dintr-un timp când soldatul pur şi simplu refuza să i se ordone. Disciplină şi ordine. Astea au fost cele două coordonate pe care ai mers. Dar, spre sfârşitul anilor ’70, crezând că Bogart ar putea câştiga în faţa unui ministru socialist, ţi-ai dat drumul la gură puţin prea mult şi te-ai trezit într-un mare rahat, Mifsud. Despre ce-a fost vorba, toate comentariile alea împotriva guvernului şi Ministrului Lucrărilor Publice, care a fost coleg de şcoală cu fiul tău mai mare, nu uita? Cine dracu’ credeai că eşti ca să vorbeşti aşa împotriva conducerii Muncitorilor? Un nimeni, un paznic de noapte, schilod ca Dracul însuşi. Cine dracu’ credeai că eşti? Şi uite-aşa, începând de mâine-dimineaţă, te vei prezenta la lucru în partea cealaltă a insulei, cu handicapul şi cu vârsta ta cu tot. Asta te va învăţa să-ţi ţii pliscul, idiotule! Poţi să-ţi iei toate medaliile, toate certificatele de sănătate şi să te cari.

Şi vii acasă de la serviciu. Nu spui nimic. Şi sprijini puşca cu baioneta ciobită de perete. Şi mergi şchiopătând, pe tăcute, sfios, în colţul tău. Nu poţi să muşti mâna care te hrăneşte, n-ai învăţat lecţia asta pe străzi? Nu e nevoie să fii un geniu ca să-ţi dai seama că nu te poţi atinge de conducerea Muncitorilor, nu-i aşa? Că ministrul e Domnul Dumnezeul tău şi să nu ai alţi dumnezei în afară de el. Şi, mai presus de orice, să nu iei în deşert numele sfânt al ministrului. În după-amiaza aceea păreai atât de tăcut, fără ochelari, stând culcat pe-o parte ca un om rănit, blestemând ziua în care nu ne-ai luat pe toţi pe vasul ăla, să navigăm la capătul celălalt al pământului. Blestemând ziua în care ai declarat cu mândrie, purtând doar un pantof, că şi tu

eşti proletar. Ţi-au spus că eşti un erou, proletarul aristocrat, tot ce are mai scump clasa revoluţionară, şi tu i-ai crezut. Ţi-au spus că toate animalele sunt egale, chiar şi porcii, şi tu i-ai crezut. Dar n-au menţionat niciodată că unele sunt mai egale decât altele.

Şi numai atunci, în acea după-amiază plină de melancolie, am aflat, în sfârşit, răspunsul la întrebarea pe care ţi-o pusesem de atâtea ori şi la care mereu refuzai să-mi răspunzi: noi nu eram „cu Mintoff[3]“. Oricum, avusesem bănuielile mele, fiindcă în timpul campaniei electorale din 1976, copiii de pe strada noastră şi de la şcoală declarau cu toţii că ei sunt cu Mintoff şi cu Lorry Sant şi cu Moran[4] şi cu Grima, în vreme ce eu tăceam chitic, fără să am habar cine sunt aceşti domni iluştri. Şi, când ajungeam acasă şi te întrebam, tu spuneai: „Nu discut politică“. Şi apoi adăugai, ca de obicei: „Eşti mult prea mic pentru asta“. Dar te auzeam mereu discutând despre „noi“ şi „ei“ şi despre „ai noştri“ şi „ceilalţi“. Şi în timpul ştirilor de la ora opt trebuia să merg numai în vârful picioarelor şi să vorbesc în şoaptă. Şi ascultai dezbaterile politice la televizorul Philips, care prindea numai canalele TVM[5] şi Rai Uno, ascultai şi te implicai, ştiind întotdeauna exact ce urmează să spună bărbaţii ăia în costume, în timp ce ei strigau la fel de tare ca vecina noastră, Ġiela. Şi într-o zi te-am auzit spunând că *tal-Għawdxija*, vecinii noştri de peste drum, atârnaseră lămâi la uşa de la intrare[6] şi erai gata să te duci să iei lămâile alea ca să le mănânci la cină, cu peşte, doar pentru a-ţi lua revanşa, şi numai soţia ta, care era o sfântă, a putut să te oprească. În acea zi, cum stăteai culcat acolo, ţi-am putut citi, în cele din urmă, carnetul de membru de partid întipărit pe pleoape, peste ochii închişi. Şi numai atunci am început să înţeleg cine erau „ei“ şi „ceilalţi“.

O lovitură pentru tine, Mifsud. Dar când l-ai abordat pe atotputernic în piaţa din centrul satului şi el ţi-a zâmbit şi a încercat să te liniştească – „Ştii, probabil că s-a făcut o greşeală, Mifsud. Noi n-am face rău Muncitorilor, nu-i aşa?“ –, tot a trebuit să-i spui păsul tău. Ţi-ai luat puşca cu baionetă cu tine, gândindu-te la ploaia de gloanţe care cădea în timp ce te chirceai în spatele tunului AA, îi scuipai în faţă pe fascişti şi nici

prin cap nu-ţi trecea să îţi salvezi propria piele, şi i-ai spus păsul tău atotputernicului, i-ai spus ce-ţi făcuseră ai lui. Mititelul de tine, clătinându-te încoace şi-ncolo pe piciorul cel şubred, cum îndrăzneşti să-ţi croieşti drum prin gloata de bătăuşi ca să-i vorbeşti dumnezeului atotputernic?

Tati, unde te duci?

Taci din gură. Stai aici şi-aşteaptă-mă.

Dar unde te duci, tati?

Nicăieri. Doar stai aici şi-aşteaptă-mă.

Dar unde te duci, tati?

Mă duc să schimb două vorbe cu tipul de colo.

Şi-am văzut o mulţime stând în jurul unui tip cu privire abjectă, pe care-l mai văzusem şi altă dată, ţipând la televizor, mutra lui era lipită pe toate zidurile de pe străzile noastre. M-am uitat cum te-ai dus şchiopătând spre el, i-ai dat pe uriaşii ăia la o parte şi i-ai vorbit, dând din cap cu toată convingerea. Iar apoi te-ai întors după mine şi ne-am dus acasă să mâncăm macaroane. Iar luni ai venit cu o medalie: Mifsud, s-a făcut o greşeală, ştii. Nu tu eşti cel pe care voiam să-l transferăm. Începând de mâine, te vei prezenta la muncă în altă parte. Într-un loc mai aproape de casă, având în vedere handicapul tău, bietul de tine. Vrem doar ce-i mai bun pentru Muncitori.

Cum ai putut să nu-ţi fie frică?

Nu vreau să-ţi fie frică, înţelegi? Te porţi ca un copil. Şi nu vreau să te văd plângând din nimic. Parcă eşti făcut din mămăligă. Un băiat mare ca tine, ar trebui să-i sperii pe toţi.

Şi eu îmi muşc buza de jos, încercând să-mi reţin lacrimile.

N-ai pic de curaj? N-ai pic de curaj? Ar trebui să-ţi croieşti drum pân-acolo şi să-i dobori la pământ, până la unul. Să nu te mai văd plângând, nu mai eşti copil mic. Ai înţeles?

Trag aer în piept, adânc, încet. E-adevărat, nu mai sunt copil. Sunt înalt şi lat în spate. Nu sunt o fetiţă. Sunt fiul, fiul soldatului care-a primit medaliile, care nu se teme de nimeni, nici măcar de ministru. Sunt puternic. Doar un pumn şi le sparg dinţii, le zdrobesc nasurile, îi fac să plângă, îi nimicesc, îi sfâşii.

N-ai pic de curaj? Dac-aş arăta ca tine, i-aş pune la pământ pe toţi, până la unul. Îţi spun clar, nu mai vreau să te văd plângând.

Dar izbucnesc în lacrimi şi plâng. Plâng pentru că am pierdut din nou. Şi-mi dau seama că bătălia mea finală nu e cu gaşca lui Barbara sau cu Franky, ci cu tine. Şi nu vreau să mă lupt cu tine, pentru că te… Aşa că stau într-un colţ, sau mă urc pe acoperişul casei, sau mă duc în curte, sau pe stradă şi plâng. Şi-n timp ce plâng, te văd pe tine, cu privirea aia intensă, à la Humphrey Bogart, te văd ţeapăn ca un par în uniforma ta maro, te văd cu baioneta ta, cu medaliile strălucitoare atârnate de piept, cu casca legată sub bărbie, te văd chircindu-te în spatele tunului alb, încins, care ţinteşte spre avioanele Stuka, te văd trăgând cât te ţin puterile şi blestemându-i pe ticăloşii de fascişti şi svastica, te văd conducând în viteză o motocicletă militară de două ori mai mare decât tine, te văd scăldat în şiroaie de sudoare, te văd suflecându-ţi mânecile uniformei ca să-ţi arăţi tatuajele verzi de pe ambele braţe, fiindcă eşti în armată, te văd, iar tu te înalţi spre cer, gigantic, un stâlp de granit, un munte, un zeu strălucitor.

În numele Tatălui.

Aceste imagini pe care încă le port cu mine. Ca atunci când m-ai prins plângând în curtea bisericii şi ai venit să mă întrebi ce s-a întâmplat. Şi te-am înjurat, în sinea mea, pentru că m-ai prins încă o dată. Şi încă o dată a trebuit să te ascult ţinându-ţi predica, spunându-mi că ar trebui să-i pun la pământ pe toţi, până la unul. Şi, ca să mă amărăşti şi mai mult, te-ai dus la ei să le spui că sunt destul de puternic să-i pun la pământ pe toţi, până la unul. Şi i-am văzut cum râdeau de tine pe la spate, în timp ce te întorceai la mine cu privirea ta aspră, de soldat. Spune-mi, ce gândeai despre mine când mă vedeai plângând? Te dezamăgeam? Te făceam să simţi că totul e zadarnic? Te exasperam pentru că mi-era teamă de întuneric? Ştii, încă mi-e teamă de întuneric. Ştii asta? Ştii că încă mai plâng ori de câte ori îmi aduc aminte de soţia ta, ori de câte ori o revăd, scheletică, respirând anevoie. Ştii că încă mai plâng ori de câte ori rămân singur cu fotografiile tale, în special cu cea făcută la Tel el-Kebir, în Egipt, în martie 1951? Sau când îmi amintesc povestea pe care mi-ai spus-o, cu avionul care s-a prăbuşit având-i la bord pe camarazii tăi, pe care te-ai dus să-i înlocuieşti, avionul cu care-ai zburat chiar tu până acolo. Ştii că

am încălcat toate poruncile tale? Ştii pe unde pierdeam timpul când tu credeai că sunt la şcoală sau în piaţa publică, sau la liturghie, sau dormind în camera de sus? Ce ştii despre mine? Ştii în ce necazuri am intrat, necazuri la care n-ai crede că plângăciosul de fiu-tău ar putea măcar să viseze. Ştii asta? Bineînţeles că nu ştii. Cu tine, în regia ta, am jucat un rol plictisitor. Tu erai regizorul, eu eram actorul principal. Şi am jucat rolul ăsta atât de bine, încât puteai să stai acolo, nemişcat, şi să priveşti cum se desfăşoară acţiunea sub ochii tăi. Sunt atât de obişnuit să joc acest rol; voi continua, deşi sunt obosit, voi continua pentru că ştiu partitura, ştiu scenariul.

Alte filme din arhivă. Tocmai în fundul dulapului care-mi adăposteşte amintirile se află un film scurt, făcut într-o după-amiază de duminică. La Ħal Far sau Ta'Qali[7]. Soare de iarnă. Îmi aduseseşi în dar o minge din Spiru. O minge colorată, cu nişte imagini cu raţe sau cu urşi sau cu nu mai ştiu ce. Stăm la vreo trei metri unul de altul. Bate vântul şi din când în când vine câte-o rafală mai puternică. Îţi laşi greutatea pe piciorul vătămat şi loveşti mingea cu celălalt picior, încet, exact cât să se rostogolească până la mine. De fiecare dată când lovesc mingea, am visul ăsta: când o să cresc mare, o să port echipament alb cu negru şi o să joc cu unsprezecele nostru; când o să cresc mare, o să fac parte din echipa naţională de fotbal; când o să cresc mare, o să am o pereche bună de ghete de fotbal, cu crampoane ca lumea; când o să cresc mare, n-o să alerg după minge în pantofi de pânză, cu crampoane în formă de banană. O să port echipament adecvat, Adidas, şi ghete Superga, cum are Jason. Dar nu, povestea asta nu poate să fie aşa. Duminica aia, în Ħal Far sau Ta'Qali, trebuie să fi fost cu mult înainte să încep să am aceste vise. Vreo trei metri între noi şi vântul care bate din toate părţile. Îţi laşi greutatea pe piciorul vătămat şi loveşti mingea încet, exact cât să se rostogolească până la mine. Nu sunt şchiop, ca tine, n-am nevoie să-mi las greutatea pe un singur picior. Aşa că trag adânc aer în piept şi lovesc mingea cu cea mai puternică lovitură pe care am dat-o în viaţa mea. Piciorul tău nu poate face faţă la aşa ceva şi mingea trece exact pe lângă tine şi se duce mai departe. Era o minge ieftină, uşor de purtat

de vânt. Şi te văd cum mergi după minge, cât de repede poţi, iar vântul bate tot mai tare şi mingea se duce tot mai departe; atât de departe, încât eşti doar o pată în depărtare, de nerecunoscut dacă n-ar fi mersul tău legănat. Şi apoi te văd din depărtare, întorcându-te încet, şi încep să tremur pentru că mă simt vinovat, pentru prima oară în viaţa mea. Şi mi-e milă de tine. Mi-e atât de milă de tine încât îmi vine să plâng. Probabil asta e prima amintire pe care-o am cu tine. Nu cred că aveam mai mult de patru ani în acea duminică pe care nu pot s-o uit. Uită-te la bietul om, uită-te cât de departe a trebuit să meargă să ia mingea. E numai vina mea, am lovit-o prea tare. Bietul taică-meu joacă fotbal cu mine, cu toate că e şchiop, şi eu ce mă apuc să fac? Lovesc mingea de ajunge în partea cealaltă. Bietul taică-meu. Din acea zi, te-am privit mereu cu milă, aceeaşi milă pe care am simţit-o pentru tine şi în sala de la cinematograful Upper Savoy, în ziua când am împlinit şaisprezece ani.

Şi deodată îmi dau seama că totul se reduce la numele Tatălui: primele amintiri cu tine, primele crize de plâns, primele certuri, primele tensiuni. Toate în numele Tatălui. Acest falus mare, viguros, care îşi înalţă capul din adâncimile întunecoase ce mă înconjoară. Sunt atâtea lucruri pe care aş fi vrut să ţi le spun despre mine, dar n-am făcut-o niciodată. Au fost atâtea dăţi când am vrut să-ţi spun cine sunt, dar m-am stăpânit. Am vrut să-ţi spun cum, la vârsta a doua, am făcut un fiu mai dificil decât ţi-ai putea imagina vreodată. În timp ce mă luptam s-o smulg pe soţia ta de lângă tine, mi-am fixat privirea pe imaginea ta ca să fiu sigur că-mi cunosc inamicul, rivalul în această bătălie despre care credeam că nu se mai termină niciodată. Cum puteam să lupt cu un soldat care avea trei trese şi un piept plin de medalii? Cum puteam să-mi folosesc praştia când tu trăgeai cu tunul? Eram ca David şi Goliat. Sau ca Avraam şi Isaac. Şi apoi, într-o bună zi, cerurile s-au deschis deasupra mea şi am auzit un glas tunător spunându-mi că în mine îşi găseşte toată bucuria. Am ridicat ochii şi am vrut să plâng pentru că, aşa cum ştii prea bine, dintre toate gesturile Bărbatului, plânsul e cel mai măreţ. Tu m-ai învăţat asta, când te-am văzut plângând în liniştea din cimitirul Addolorata.

Şi mâinile mele s-au pătat, dar numai cu cerneală, cerneală neagră ca tăciunele, neagră ca banderola de doliu pe care o pregătisem deja în memoria ta, la o săptămână după ce mă născusem şi începusem să te recunosc, cum te uitai la mine cu o privire neutră.

Să încep atunci, ca tine, să strivesc florile parfumate sub tălpi, în timp ce cânt un imn de mulţumire pentru trandafirii de mai?

Ce înseamnă privirea asta ştearsă, paloarea asta care te umbreşte, ochii ăştia goi? Spune-mi, ce versuri să-ţi citesc acum, aşa cum suntem, pătrunşi de tăcerea asta prelungă? Uite prima lecţie pe care trebuie s-o ţii minte în viaţă: eu sunt tatăl tău, te-am făcut fără să te vreau. Şi uite-o şi pe a doua, care decurge din prima: mi-aş da viaţa pentru tine, fiul meu, pentru că eşti carne din carnea mea, sânge din sângele meu: dacă n-aş fi eu, tu n-ai exista. Mă uit azi la tine şi în tine îmi găsesc toată bucuria. Îmi amintesc de tine în noiembrie 1991, când coboram scările cu diploma în mână şi erai acolo, fiul Pawlei şi al lui Salvatore Mifsud, orfan de mic copil, proletar, soldat, muncitor necalificat anonim, erai acolo, cu soţia ta, amândoi cu feţele luminoase. Băiatul ăsta, îi era frică de orice, plângea fără nici un motiv, dar iată-l acum, îmbrăcat în togă, şi da, în el îţi găseai toată bucuria, încât poate că uitaseşi cât de tare te înfuriai ori de câte ori îi dădeau lacrimile.

După ce-a venit asistenta să mă ajute să te duc, am vrut să-ţi spun asta: mi-aş fi dorit ca mâinile mele să fie pătate ca ale tale. În schimb, m-am lăsat adormit, am pierdut timpul. Vezi: mâinile mele nu sunt însemnate, ca ale tale, deşi pielea mea e întru câtva încreţită. S-a încreţit de la mângâierile primite de corpul ăsta aspru, brăzdat de crăpături, devastat de vârstă, debordând de iubire. Am uitat să-ţi ascult sfaturile. Mireasma de smirnă şi de aloe e copleşitoare, iar mirosul de scorţişoară ţi se urcă la cap. De fapt, n-am uitat, am vrut să încerc miezul mărului şi să-l gust eu însumi. Tu n-ai gustat din fructul Evei zâmbitoare? N-ai gustat? N-ai gustat? În ziua aceea m-a îmbrăţişat şi m-a sărutat, cu o faţă fără ruşine. Şi, în timp ce se dezbrăca toată, mi-a spus cu glas şoptit: astăzi mi-am împlinit juruinţele. De aceea ţi-am ieşit înainte, să te caut, să te-ntâlnesc, să te găsesc.

Iar eu eram pregătit.

1. Susan Bordo, *The Male Body: A New Look at Men in Public and in Private*, Farrar, Straus şi Giroux, New York, 1999 (n.a.).
2. Idem, 11 (n.a.).
3. Dominic Mintoff (1916-2012) – politician laburist, prim-ministru al Maltei între anii 1955-1958 şi 1971-1984.
4. Vincent Moran (n. 1932) – politician laburist maltez, Ministru al Sănătăţii şi al Mediului în anii 1976 şi, respectiv, 1981.
5. Postul TV naţional din Malta.
6. În anii ’70, când tensiunile politice erau puternice, laburiştii atârnau lămâi la uşă pentru a-i ironiza pe naţionalişti – fiindcă, după o dezamăgire provocată de o înfrângere, ai dureri de stomac; protagonistul vrea să arate că nu e afectat.
7. Fostă bază militară a Forţelor Aeriene Regale transformată, după anii ’50, într-o zonă de recreere, ideală pentru picnicuri.

Februarie

Spre sfârşitul lui februarie s-a ivit un soare strălucitor. Tu mergeai în faţa noastră. Pe nisipul plin de alge şi rămurele uscate. Golful era presărat cu meduze moarte. Te-am văzut înfigând un băţ într-una mai mare şi venind să mi-o arăţi, legănată în vârful băţului. M-am strâmbat şi tu ai zâmbit. Un lucru rar – să te văd zâmbind. Ca de obicei, aveai faţa pe jumătate ascunsă de ochelarii întunecaţi. Ca de obicei, ţineai capul plecat. Întotdeauna te uiţi în pământ. Niciodată nu ridici capul. Ca de obicei, umblai cu un mers neregulat, ca şi cum te-ai fi legănat, ca şi cum ai fi mers pe arcuri, ca şi cum ai fi fost… şchiop. Ştii, mergi un pic ciudat, tăicuţule. Eu nu. Eu alerg peste tot, culegând pietre şi aruncându-le în mare. Eu necăjesc marea cu pietre. Una după alta. Pietre care-au ieşit din curenţii de la Golden Bay să se odihnească. Şi apoi te aşezi pe o stâncă mică. Întotdeauna te aşezi. Măicuţa îmi scoate lopata şi găleţica de plastic şi se aşază în genunchi, lângă mine, săpând nisipul, pe când eu îl pun în găleată. Şi, în tot timpul ăsta, tu stai acolo, singur. Nu cu noi, ci singur. Eu vreau să construiesc un castel mare de nisip. Vreau să construiesc unul uriaş. Aşa că pun nisip în găleată cu lopata mea verde cu galben. Tu mă strigi fiindcă vrei să faci o poză, dar eu n-am timp de poze, am un castel de construit. Tu faci poze. Una după alta. Vreau să construiesc un castel de nisip ca să mă distrez dărâmându-l. Apoi, tocmai când eu termin castelul, tu te ridici şi pleci. Singur. Nu departe de locul în care marea îmbrăţişează ţărmul cu îndrăzneală. Mă strigi şi vin lângă tine, apoi scrijeleşti cu un băţ un pătrat în nisipul umed, presărat cu meduze moarte. Uită-te la pătrat, îmi spui. Acum vom aştepta ca marea să se apropie. Şi marea se

apropie, iar când se retrage, îmi dau seama că pătratul a dispărut. Tu desenezi alt pătrat şi iar vine marea şi-l ia. Unde e pătratul? mă întrebi. L-a luat marea. Uite acolo, e-acolo, în mare. Şi zâmbeşti, cu capul plecat, încercând să găseşti pătratul pe care l-a luat marea. A fost odată ca niciodată un pătrat, iar marea s-a apropiat de el şi pătratul a dispărut. Dar eu vreau un pătrat care să nu dispară, aşa că îţi cer băţul şi tu mi-l dai imediat, iar eu îl arunc imediat în apă şi mă uit cum dispare şi el. O văd pe mama cum zâmbeşte şi uit de toate pătratele care dispar şi de băţ. Alerg la ea. E atât de frumoasă în lumina soarelui, înconjurată de nisip, cu degetele pline de nisip, cu părul legănându-i-se, desfăcut.

Spune-mi, fiul meu, ce amintiri aduce din adâncuri mintea ta? Ce imagine timpurie şi-a lăsat amprenta? Pe ce fundaţie s-au construit toate acele imagini? Amintirea mea e tristă, foarte tristă. Dar a ta? Îţi aminteşti cântecele şoptite cu blândeţe în nopţile pe jumătate albe, întrerupte de foame şi de lacrimi? Sau zornăitoarea de cârpă în formă de ursuleţ? Sau fluturii coloraţi de deasupra capului tău, învârtindu-se pe muzică în timp ce te uitai cu ochii larg deschişi şi încercai să înţelegi? Îţi aminteşti cum te uitai la mine, amuţit, în maşină, când îţi cântam despre o stea strălucitoare? Îţi aminteşti cum mă uitam la tine uimit?

În ziua când ţi-ai anunţat venirea iminentă, am alergat la spital cu o plasă plină cu armura care trebuia să te protejeze pe tine şi încă o plasă plină de sticluţe cu apă, ţinute la rece timp de o săptămână. Am vrut să fiu martorul venirii tale pe lume, să am sosirea ta întipărită pentru totdeauna pe pupilele ochilor mei larg deschişi, congestionaţi după douăsprezece ore petrecute sub lumina de neon sterilă. Iunie. Era *Imnarja*[1]. Nu departe, artificiile tulburau noaptea, fărâmiţând întunericul în explozii de culori. Moaşa, asistenta, lumina albă, orbitoare, cifrele roşii clipind pe aparatul care înregistra tensiunea arterială şi pulsul, căldura, sudoarea (ţâşnind din pori la început, apoi prelingându-se, apoi picurând, apoi curgând în şiroaie), sânge şi apă, şi apoi tu, ce păr puţin aveai, lipit pe spate cu sânge şi lichid vâscos. Şi plângerea ta, prima, sosită odată cu un strănut. Abia dac-ai plâns. De fapt, te-am prins zâmbind în

prima poză pe care ţi-am făcut-o. Aceea a fost prima privire pe care mi-ai aruncat-o: cu ochii atât de serioşi, cu buzele zâmbind. Stând istovit între picioarele însângerate ale mamei tale, te-ai hotărât să începi să boceşti. Haide, boceşte. Ăsta e doar începutul. Aia de-acolo e mama ta, înconjurată de aparate cu numere care clipesc, se uită la tine. Aia e mama ta. Eu, eu sunt tatăl tău. Te-am văzut prima oară acum câteva luni. O imagine sonoră, cu formă ciudată, imprimată pe-o fotografie.

Apoi moaşa îmi dă o foarfecă. Te desprind. Tai singurul vostru punct de contact. Te separ. Te eliberez. Eu am falusul. Şi iată-mă, deja, amestecându-mă. Desprinzându-te. Îndepărtându-te. Vidul ce se cască înaintea ta trebuie umplut. Cu foarfeca în mână, mă uit din nou la tine, somnoros, obosit, înfricoşat. Vrei să plângi, vrei să dormi, vrei să sugi, vrei să te odihneşti la sân, să auzi bătaia care ţi-a ţinut de urât, pe care poţi s-o percepi doar de la distanţă acum. Vrei să treci peste şoc, dar încă tremuri. Nu-ţi fie frică de mine, în ciuda acestui instrument ascuţit din mâna mea. Şi mie mi-au făcut asta. Şi acum e rândul meu. Mă uit la tine – somnoros, obosit, înfricoşat – şi ridic foarfeca, aproape aşteptând porunca îngerului să nu ridic mâna şi să nu-i fac nici un rău fiului meu. Încerc să zăresc berbecul încurcat cu coarnele într-o tufă. Cifrele roşii clipesc, asistenta lucrează la cusături, moaşa îmi dă ghes. Sudoarea şi lichidul vâscos, sângele, cordonul încâlcit. *Haide, haide, fă-o!*

Şi mă apropii, şovăitor. Tu eşti încremenit.

1. Una dintre cele mai vechi sărbători din Malta, celebrată de ziua Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, pe 29 iunie.

Stabat Mater

Julia Kristeva cu fiul ei.[1] Mirosul de lapte, de verdeaţă proaspătă. Fiul ei nou-născut, dansând la gâtul ei, fluturându-i părul, căutând un umăr gol, coborând spre sânul ei. Pe buricul ei, îşi visează visul. Kristeva suspină: „Fiul meu“. În nopţile albe, agitate, mercurul ăsta cald în braţele ei; mângâieri, afecţiune, corpul ăsta lipsit de apărare – al ei, al lui – adăpostit, protejat.

Stabat Mater.

Ea îşi aminteşte totul, Julia: patul mamei, mama ei, plecarea, retragerea. Chiar patul ăsta. Chiar aşternuturile astea: singuri: ea, eu şi el.

Ea, eu şi el.

În camera învecinată, moaşa, eu şi el. Moaşa se grăbeşte să cântărească fiinţa asta omenească. Întins pe cântar, în camera asta albă ca moartea, eram doar noi: ea, eu şi el. El: uitându-se cu ochii mari, căscând, făcând grimase, tremurând de la şoc, căutând cordonul care nu mai era acolo. Eu: uitându-mă cum e cântărită fiinţa asta. Mă uit la el cum se uită la mine. În albul ăsta ucigător ca moartea. Ca moartea ei. Ca ea. Ca propria mea mamă intrând în treacăt, albă ca sângele scurs, ca o inimă cu artere blocate, alb chimic, albă ca aşternuturile îmbibate cu apa ce se prelinge din pulpele ei, albă ca mirosul de medicamente.

În cameră eram doar noi: ea, eu şi el. Apatia acestui corp nou-nouţ pe cântar îmi aminteşte de apatia de moarte a mamei mele.

Singuri: ea, eu şi el.

Şi mi s-a făcut frică.

Te-am luat din nou în braţe şi am simţit spasmul vidului. Insuportabila uşurătate a fiinţei. Incomparabila uşurătate a corpului. Îmi amintesc: în pat, cu ea: plăcerea aceea atât de opacă, aşa cum o numeşte Kristeva, încât mă ţintuia în

aşternuturi. Te duc în braţe să te pun la sânul pregătit pentru tine, ca să auzi inima, să guşti laptele, să dormi adânc, să dormi până îţi trece tremuratul.

Stabat pater.

Ca şi Kristeva, îmi dau seama că figura ta e deja umană, deja ai darul vorbirii fără cuvinte. Şi mă umplu de goliciune.

Dau telefoane să anunţ vestea. Prima dată când fac anunţul, vocea începe să-mi tremure, picioarele îmi sunt nesigure. Mă uit direct prin fereastra închisă, în ciuda căldurii cumplite. Lumina nopţii şi liniştea care probabil că domneşte acolo. *Alo! Alo! Tu eşti, Manuel? E totul bine? E totul bine? Cum a fost?* Dar vocea îmi tremură şi simt un nod în gât ce mă împiedică să vorbesc. Şi încep să-mi curgă lacrimi, o mulţime de lacrimi. Uitându-mă afară, la vidul din acest moment singuratic, mă văd stând ascuns în întunecimea geamului.

Tremens factus sum ego, et timeo[2]*...*

Ajung acasă la trei dimineaţa. Singur. Am hainele ude. În linişte şi întuneric, o umezeală rece pe pielea mea, o umezeală caldă în ochii mei. Când mă spăl de ziua de azi, îmi dau seama că braţele mele se află în aceeaşi poziţie. Imaginile se dizolvă în somn, în patul în care a început întreaga poveste: a ta şi a mea.

Şi acum ce-o să se întâmple?

În ziua în care te-am atins, încă tremurai. Amândoi tremuram. Eram precauţi unul cu altul. Era prima oară pentru noi. Prima oară când te vedeam dezbrăcat şi te atingeam. Crede-mă, dintre toate corpurile goale pe care le-am atins, al tău e cel mai frumos. De câte ori n-au atins degetele mele goliciunea altcuiva, de câte ori n-am fost copleşit de pofta trupului pentru carne. Uşurătatea aia, spaţiul gol care-mi umplea cumva braţele. Temător, te-am atins şi te-am luat în braţe: corpul tău ridat, privirea aia grăitoare, fără cuvinte. Poate că aceste cuvinte n-ar trebui rostite. În fond, nu te-am purtat în mine, deşi mi-ar fi plăcut.[3] Ca bărbat, nu pot să simt fragilitatea asta ivindu-se, cu greu, din mine. Nu m-am dezvăluit ca să te port, în cele din urmă, pe tine, istovit. Apă.

Dimineaţă devreme, în biroul în care se află steagul ţării, femeia cu ruj şi cu ochelari Versace îmi cere să-ţi dau un nume. Nikol Matej Mifsud. Astăzi, Republica Malta îi urează oficial bun venit lui Nikol Matej Mifsud, ca unul dintre cetăţenii săi, şi astfel

îi acordă un număr, însemnul statului. Astăzi, Republica Malta te recunoaşte drept un animal politic şi te consideră, prin aceasta, copilul ei, un membru al celor din cetate, şi promite solemn că va face tot ce-i stă în putinţă să te protejeze, să te crească şi să te susţină.

În numele Tatălui, potrivit lui Jacques Lacan.[4]

În numele Tatălui care te-a făcut.

În numele Tatălui care a luat-o pe mama ta pentru sine.

Mama ta nu e ta, fiule, deşi e mama ta – mamă a ta.

Mama ta nu e a ta, fiule, deşi a fost casa ta – casă a ta. Ăsta e locul în care-ai început – înlăuntrul ei, înlăuntrul ei, care e mama ta, mamă a ta. Te-ai hrănit prin sistemul ei pe măsură ce ţi-l formai pe al tău. Eraţi doar voi doi împreună: tu şi ea. Singuri. Singuri împreună. Dar apoi moaşa mi-a dat o foarfecă şi am tăiat legătura care vă unea, o dată pentru totdeauna. Nu fi furios: şi eu trebuie să am un rol în povestea asta. Nu fi şocat că eu am fost aici înaintea ta; propriul meu tată a fost aici înaintea mea. Ştiu ce înseamnă – privirea asta pe care mi-o arunci în timp ce o îmbrăţişezi pe ea. Şi eu am aruncat privirea asta, înaintea ta, unui bărbat pe care nu l-ai cunoscut niciodată, deşi i-ai văzut căutătura ştearsă, stinsă, de câteva ori. Nu mai sunteţi doar voi doi acum, aţi devenit trei. Noi am devenit trei: tu, ea şi eu. Ştiu ce înseamnă – privirea asta pe care mi-o arunci. Şi eu am aruncat privirea asta, înaintea ta. Am aruncat privirea asta când am înţeles, şi eu, falusul.

E numele Tatălui, fiule. Când te privesc stând pe podea, sunt fascinat de puterea ta. Te ţii drept ca un cui bătut în pământ. Atingi podeaua şi te întinzi după păpuşa ta. Sunt fascinat de poezia pe care o bolboroseşti. Sunt fascinat de râsul tău solitar. Sunt fascinat când te conduc pe drumul spre creşă. Zâmbesc cu tristeţe când plângi pentru că am venit eu după tine în locul ei. Plângi deoarece crezi că te-a abandonat. Plângi deoarece crezi că valorez mai mult pentru ea decât tine. Plângi deoarece te simţi copleşit de greutatea numelui Tatălui, care te apasă. Ştiu ce înseamnă – insistenţa ta de a fi împreună cu noi doi, tot timpul. Recunosc tonul cu care îmi ordoni să merg în camera mea, să dispar, să te las să te bucuri de ceea ce am pretins eu însumi. N-o să-ţi cedez, pentru că asta e Legea Tatălui.

Seara, înainte de culcare, îţi îmbrăţişezi mama, o săruţi îndelung, o mai îmbrăţişezi o dată pentru ultima oară şi apoi o săruţi din nou. Şi îţi bei laptele din cana albastră cu ursul galben, zâmbitor. *Spune-mi o poveste.*

A fost odată ca niciodată un băieţel pe nume Plumpton, care locuia sub o ciupercă uriaşă, roşie cu buline albe. Dar într-o zi a venit lupul cel mare şi rău. El a smuls din rădăcini ciuperca şi a luat-o de acolo. Plumpton era trist de tot! A început să plângă şi a plâns mult de tot, până a apărut zâna cea bună şi l-a întrebat: „Plumpton, de ce plângi?“. Şi Plumpton i-a răspuns: „Pentru că a venit lupul cel mare şi rău şi mi-a luat ciuperca, iar acum nu mai am unde să stau“. Zâna cea bună l-a îmbrăţişat strâns pe Plumpton şi i-a spus: „Nu-ţi face griji, îţi vom găsi altă ciupercă! Aşteaptă s-o chem pe pasărea galbenă, pentru că ea poate să zboare sus de tot şi să vadă unde mai sunt alte ciuperci“. Aşa că pasărea galbenă a venit, Plumpton s-a urcat în spinarea ei şi şi-au luat zborul. Au zburat foarte, foarte departe şi foarte, foarte sus. În cele din urmă, au ajuns deasupra unei păduri mari, cu o mulţime de copaci, şi deodată pasărea galbenă a văzut o ciupercă mare şi l-a aşezat pe Plumpton jos, lângă ea. Plumpton era atât de fericit! I-a spus păsării galbene: „Îţi mulţumesc foarte mult, pasăre galbenă! Acum am unde să stau“. Pasărea galbenă a zâmbit şi şi-a luat zborul. Iar Plumpton a rămas uitându-se după ea până când a pierdut-o din priviri. Apoi Plumpton s-a aşezat jos, sub ciupercă, şi-a adormit.

În pădurea în care ne petrecem vacanţele de iarnă în fiecare an, înfofoliţi în geci, cu glugi pe cap, cu mâinile ascunse în mănuşi, căutăm ciuperci pentru ca, dacă lupul cel mare şi rău apare din nou şi îi ia casa lui Plumpton, să avem una nouă, gata pregătită pentru el. Deodată un pumn de zăpadă cade de pe-o creangă şi te sperie şi mă întrebi dacă e lupul cel mare şi rău, rătăcind prin apropiere. S-ar putea să fie. Lupul cel mare şi rău e, într-adevăr, foarte rău. Dar nu-ţi fie teamă, sunt aici şi te ţin de mână. Hai să căutăm o ciupercă pentru Plumpton. Apoi auzim un zgomot venind din vârful copacilor şi iar te sperii. Nu-ţi fie teamă, probabil că e pasărea galbenă care caută o ciupercă, la fel ca noi. Haide, hai s-o întrecem! Aşa că mergem prin zăpadă şi, în spatele unui copac uriaş, vedem o ciupercă maro care ne cheamă, faţa ţi se luminează şi uiţi cu totul de lupul cel mare şi rău, care e

în căutarea prăzii la doar câţiva metri în spatele nostru, şi te duci repede să culegi ciuperca. Dar înainte s-o culegem, îţi fac o poză lângă ea, ca amintire. Şi luăm ciuperca îngheţată acasă. Dar acum trebuie să aflăm unde e Plumpton. Aşa că punem ciuperca într-un săculeţ, pe pervazul ferestrei. Şi îl aşteptăm, în timp ce privim cum cade zăpada, căptuşind pământul căptuşit. Aşteptăm şi aşteptăm, până se face întuneric şi aţipim amândoi.

Şi apoi, în timpul nopţii, când toată lumea visează oameni de zăpadă şi căprioare rătăcite, Plumpton se caţără până la fereastră să ajungă la ciupercă şi, a doua zi de dimineaţă, aceasta nu mai e nicăieri.

Dacă mâine ar trebui să repeţi cuvintele Sylviei Plath şi să-mi spui *Tati, a trebuit să te ucid*[5], n-ai face decât să-mi aminteşti că şi eu am făcut la fel. Mi-am ucis tatăl de multe ori, în multe feluri. L-am ucis când, de foarte mic, mi-am pus banderola neagră ce prevestea doliul meu. L-am ucis în ziua în care am lovit mingea cu toată puterea şi a fost dusă departe de vânt şi, până când a ajuns la ea şi mi-a adus-o înapoi, era deja terminat. L-am ucis în ziua în care am hotărât că tatăl meu nu e tatăl meu, că trebuie să fie alt bărbat, ascuns undeva, care era tatăl meu adevărat, că tatăl meu era Iosif: o rotiţă din sistem. L-am ucis când am hotărât că nu voi umbla în umbra numelui Tatălui. L-am ucis când am luat tablele scrise cu poruncile lui şi, după ce le-am lăsat să-mi scape din mâini, am călcat cioburile în picioare. L-am ucis când am devenit nu bărbat, ci altceva. *Greu ca de marmură, o geantă plină de Dumnezeu*.[6]

Dacă mâine ar trebui să repeţi cuvintele Sylviei Plath şi să-mi spui:

E un ţăruş în inima ta neagră şi grasă
Şi sătenii niciodată nu te-au plăcut.
Dansează şi calcă pe tine.
Au ştiut ei dintotdeauna că tu erai.
Tati, tati, ticălosule, gata sunt.[7]

Atunci, fiule, ce-aş putea să spun, decât că poate ai dreptate? În fond, te-am ucis, nu-i aşa? Te-am ucis în ziua în care am urmat îndemnul moaşei, în ziua în care am luat-o pe femeia pe care o iubeai de lângă tine, în ziua în care ţi-am pus la gât un medalion

cu chipul meu, sub a cărui greutate te-ai clătinat. *Tati, tati, ticălosule, gata sunt*.

Cixous: Autoritate, Privilegiu, Putere Tată / Fiu.[8]

Atunci, fiule, ce-aş putea să spun decât că poate ai dreptate? Ştii că s-a făcut deja dimineaţă? Şi în curând te vei trezi şi vei alerga de colo până colo, ţipând şi scoţând toate jucăriile, în timp ce ochii mei sunt roşii ca de foc, roşii de nesomn. Am stat treaz toată noaptea: am scris o poveste pentru tine şi am vrut s-o atârn de căpătâiul patului tău, dar, îndreptându-mă într-acolo, m-a luat somnul. Am obosit să joc rolul atotputernicului. La miezul nopţii, când cocoşul din grădina din spatele casei noastre se trezise deja, a trebuit să mă dau bătut. Mă doare capul, îmi simt ochii ca nişte pietre şi nu ştiu dacă voi putea rezista de-a lungul zilei. Dar tu vezi-ţi de planurile tale. Aşa am făcut şi eu cândva.

Eşti ca un copilaş. Mâinile îţi sunt reci. Stai culcat pe-o parte, cu capul îngropat în pături. Eşti aproape invizibil. Şi arăţi de parcă te-ai fi micşorat. Cu ochii pierduţi într-o mare de riduri; pierduţi în vid, în întuneric, în momentul la care ne aşteptam de mult. Privesc, dar nu văd nimic, sau văd, însă văd doar ceaţă. Mă apropii de tine: Tăticule, ce mai faci? Mă auzi? Sunt eu, Manuel. Am venit să te văd. O să stau aici, lângă tine, bine? Cum te simţi? Fraţii mei şi surorile mele au fost aici, dar acum am venit eu şi o să stau aici, lângă tine, bine? Mă recunoşti? Sunt Manuel. Ţi-e sete? Vrei nişte apă?

Nu ştiu dacă era conştient sau nu. Asistenta mi-a spus că, în starea în care era, încă putea să audă tot, şi mi-a atras atenţia să am grijă ce vorbesc. Stăteam acolo, fără nici un sens, uitându-mă la copilaşul meu. E atât de mic, de fragil, de vulnerabil. Mi-aş dori să-l pot lua în braţe şi să-l strâng la piept. Scena asta mi-e familiară. Cu câţiva ani în urmă, stăteam lângă un alt pat care semăna cu ăsta. Erau tuburi, nesigure dacă să continue să pompeze chimicale sau să se dea bătute. Era femeia cheală din patul de alături, care fusese internată pe picioarele ei şi intrase apoi într-o comă fără sfârşit. Erau şi alte inimi care se pregăteau să cedeze. Erau multe artere blocate, multe atacuri în mijlocul nopţii, multe tăceri, multe tristeţi. Toate astea îmi sunt foarte familiare. Cam la fiecare douăzeci de minute, băieţelul acesta deschide ochii, şi-i roteşte şi îi închide din nou. La fiecare douăzeci de minute, mă ridic de pe scaunul meu şi stau în

picioare lângă el, zâmbindu-i, mângâindu-i fruntea rece şi vorbindu-i. Apoi mă aşez din nou pe scaun. Nu ştiu dacă ar trebui să continui să-i vorbesc sau nu. Poate că face un ultim efort să-mi spună ceva, poate că e un efort pe care l-ar putea face pentru ceva mai important. Deodată simt nevoia să-i cânt:

faţa cazărmii,
poartă, peste drum,
dea un felinar
mai arde şi-acum.
vrea să te mai văd o dată,
b felinarul de la poartă,
ieri, Lili Marlene,
ie einst, Lili Marlene.

Încă o dată, îmi dau seama că vocea m-a părăsit. Îmi vine să plâng. Îmi vine să mă ascund într-un colţ, să văd cum se desfăşoară totul de la distanţă. Îmi vine să stau aici, să văd ultimul act al eroului. Apatia din albul ăsta îmi aminteşte de colţul de lângă sala de naşteri nr. 7. Îmi aminteşte de privirea aia grăitoare, fără cuvinte. Îmi aminteşte de goliciune, de insuportabila uşurătate a fiinţei care sfârşeşte. Îmi aminteşte că viaţa e în altă parte, nu aici. *La vraie vie est absente*.[9]

Telefonul. Manuel, ar fi bine să vii.

Şi propoziţia asta mi-e familiară. Am mai auzit-o cu mulţi ani în urmă, într-o noapte, pe la ora două şi jumătate, când mă uitam la Sonny şi Cher cum îşi scuturã capetele ca nişte păpuşi cântând „I Got You Babe“.

Să-ţi aduc puşca? Să-ţi decorez pieptul cu medaliile puse într-o ramă, în camera de zi, unde stăteam aşteptând să sune telefonul? Să mă pregătesc să-ţi spun lucrurile pe care nu ţi le-am spus niciodată?

E ca şi cum aţi fi stabilit între voi să aveţi înmormântările în zile speciale. *Mater* în Ajunul Crăciunului; *Pater* de Ziua Muncii. Proletarul care nu a fost niciodată un aristocrat, pentru că avea carnetul greşit de membru de partid, a trebuit să fie înmormântat în ziua ce i-a fost cândva dedicată.

Dar nu asta e ultima mea amintire.

Doi ani mai târziu:

La cimitirul Addolorata. O zi frumoasă de mai. Trei gropari desprind lespedea neagră de marmură. Unul dintre ei coboară „acolo, jos“ şi începe să scoată nimicurile: schelete şi sicrie

mucegăite, carton jilav de umezeală. Cel de jos strigă la cei de sus: „Bărbat, urcă primul. E un bărbat, Karm“. Şi cel de deasupra răspunde: „OK, trimite-l! A mai rămas ceva acolo, jos?“. Şi cel de dedesubt răspunde: „O femeie. O trimit sus, Karm“. Apoi, cel care a rămas deasupra, împreună cu cel de-al treilea, întinde totul pe jos. Femeia fusese înmormântată într-o rochie albastră. „Fii atent la asta!“, spune al treilea bărbat, care n-a spus nimic până acum, „Rochia asta e ca nouă. Ai putea s-o iei, dac-ai vrea. Şi ăla e bărbatul, vezi, în sacou şi cravată.“ În timp ce scotoceşte, o carte de identitate alunecă din buzunarul sacoului. „Vrei să iei asta, nu-i aşa? Uite-o, cine vrea s-o ia? Acum vom împacheta restul în cutii. Ai adus cutiile, da? Bine. Ce să facem cu rochia asta? Eu spun s-o aruncăm. Ar trebui să aruncăm şi hainele lui.“ Apoi femeia e dezbrăcată şi rămăşiţele ei sunt adunate repede şi puse în prima cutie. Apoi şeful groparilor strigă la celălalt: „Ai grijă. Fii atent. Ridică-l de sacou şi scoate-l, haide. Şi adu hainele aici, să le aruncăm“. Şi apoi celălalt bărbat apucă sacoul de umeri şi conţinutul cade şi se izbeşte de pământ. „Tâmpitul naibii! Am zis să ai grijă!“ Izbindu-se de pământ, câteva oase se fac ţăndări. Şi apoi, capul Comandantului începe să se rostogolească în jos, pe movilă, până se loveşte de marginea mormântului, se opreşte şi mă fixează cu privirea.

Şi aia e ultima privire grăitoare, fără cuvinte, pe care mi-ai aruncat-o, tată. Câteva secunde, nu mai mult, căci apoi a venit şeful şi ţi-a apucat craniul de orbite, l-a aruncat pe grămada din a doua cutie, a presat totul şi a pus capacul. Şi, în timp ce ceilalţi doi coborau cutiile în groapă şi închideau plăcile şi aşezau lespedea de marmură, şeful a venit la mine, timid, şi eu i-am strecurat o bancnotă de douăzeci şi i-am spus să-şi ia ceva de băut, dar el mi-a explicat de îndată că, atunci când se scot două persoane, trebuie unşi puţin mai mult. Aşa că i-am mai strecurat una de douăzeci. „Dumnezeu să odihnească sufletele celor pe care i-am adus sus, domnule.“

Asta e ultima imagine. Decesul absolut al eroului.

Aşa că uită-te în continuare la mare cât îmi odihnesc eu coloana deformată. Uită-te în continuare în depărtare şi ţine bine găleţica de nisip pentru că, uite, valurile se rostogolesc din nou încoace şi ai putea să aduni întreaga mare în găleţica aia. Apoi plimbă-te pe malul golfului, cu marea albastră în găleţica ta, şi

culege cochiliile şi adună nisipul. Pune-le pe toate în găleţică. Lasă în urmă meduzele moarte: n-ai nevoie de gunoi. După ce-ai adunat tot nisipul, ia-o de-a lungul şoselei şi smulge din rădăcini toţi copacii pe care-i întâlneşti şi îndeasă-i pe toţi în găleţică, unul câte unul. Continuă să mergi. Când ajungi în capătul celălalt, opreşte-te, aşază-te şi odihneşte-te.

Până când ajungi acolo, un nou soare se va fi ivit. Lupul se va fi rătăcit, probabil, printre copacii încărcaţi de zăpadă. Şi Plumpton îşi va fi construit o casă de cărămidă ce rezistă la vânt, se va fi mutat în ea, va fi crescut mare şi va fi murit. Aşază-te şi închide ochii şi, dacă încep să-ţi curgă lacrimile, lasă vântul să le usuce. Iar dacă auzi muzica, să cânţi şi tu.

1. Julia Kristeva, „Stabat Mater“, *Tales of Love*, Columbia University Press, New York, 1987 (n.a.).
2. „Sunt făcut să tremur, şi mă tem“ – vers din imnul de răspuns romano-catolic *Líbera me* (*Izbăveşte-mă*), cântat în timpul slujbei religioase pentru pomenirea unei persoane decedate (în lat., în orig.).
3. Da, mi-ar fi plăcut. Sunt bărbat, la urma urmei. Fără îndoială, aşa cum îmi va reaminti de îndată Cixous: „Bărbaţii sunt cei cărora le place să se joace cu păpuşile. Ştim lucrul ăsta încă de la Pygmalion. Vechiul lor vis: să fie Dumnezeu, mama. Cea mai bună mamă, cea de-a doua, cea care dă naştere a doua oară“. Hélène Cixous, „La Jeune Née“, *Diacritics* 7(2), 1977 (n.a.).
4. Jacques Lacan, *Écrits*, Éditions du Seuil, Paris, 1966 (n.a.).
5. În orig., *„Daddy, I have had to kill you“* – citat din poemul „Daddy“ / „Tată“ de Sylvia Plath, în volumul *Selected Poems / Poeme alese*, trad., pref. şi repere biobibliografice de Elena Ciobanu, Editura Paralela 45, Piteşti, 2012, p. 291.
6. În orig., *„Marble-heavy, a bag full of God“*, în Sylvia Plath, op. cit., p. 291.
7. În orig., *„There's a stake in your fat black heart / And the villagers never liked you. / They are dancing and stamping on you. / They always knew it was you. / Daddy, daddy, you bastard, I'm through“*, în Sylvia Plath, op. cit., p. 295.
8. Hélène Cixous, „La Jeune Née“, *Diacritics* 7(2), 1977 (n.a.).
9. Arthur Rimbaud, „Vierge Folle: L'époux infernal“, *Une saison en enfer* (n.a.); „Adevărata viaţă lipseşte“ – trad. de Mihail Nemeş, în Arthur Rimbaud, *Une saison en efer / Un anotimp în infern*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2008, p. 33.

Cuvânt după

Cam la şapte săptămâni după ce Maria Handke s-a sinucis, la vârsta de cincizeci şi unu de ani, fiul ei, Peter, a început să-şi scrie amintirile despre mama sa, *Wunschloses Unglück* (*O durere mai presus de închipuire*). Spre sfârşitul cărţii, Peter Handke scrie: „Nu e adevărat că scrisul m-a ajutat. În săptămânile în care am fost preocupat de poveste, povestea nu a încetat să mă preocupe“. Şi continuă: „Câteodată, desigur, în timp ce lucram la poveste, francheţea şi onestitatea mea mă apăsau şi tânjeam să scriu ceva care mi-ar fi permis să mint şi să maschez puţin…“

Acum, că ultima frază a fost scrisă şi am dat pagina şi am ajuns la copertă, pot în sfârşit să trag adânc aer în piept şi să sting lumina.